

Od narození do jednoho roku věku: užívání hlasu a první tvoření hlásek

- Reflexní tvorba zvuků – produkuje *k, l, g, h* a některé samohlásky.
- Žvatlání a smích.
- Začátek broukání.
- Vokalizace jako výraz potěšení a rozladění.
- Přestává vokalizovat, vstoupí-li dospělý.
- Brouká si samo pro sebe i pro ostatní, je-li k tomu vedeno.
- Užívá vokální výraz dychtivosti.
- Používá *m, n, t, b, p, z* v slabikách při žvatlání.
- Hra s hlasem: brouká melodicky, jako by zpívalo.
- Napodobování řečových vzorců jiných osob.
- Vokalizuje při hře a při dívání do zrcadla.
- Používá všechny samohlásky a souhlásky při vokální hře.
- První slova se mohou objevit ve věku 10–18 měsíců.
- Aktivně hledá zdroj zvuku.
- Použije úsměv jako reakci na řeč.
- Reaguje na vlastní jméno.
- Hlasitě se projevuje při odejmutí předmětů.
- Poznává ostatní osoby.
- Hledá pohledem členy rodiny, když se vysloví jejich jména.
- Rozumí slovu *ne*.
- Často pláče, když rodiče odcházejí.

³Zpracováno podle: Estabrookse, W., Louwerse, M.: *Word Making Productions*. North York General Hospital, Salt Lake City, Utah C 1980.

- Křičí, aby upoutalo pozornost – poslouchá – znovu křičí.
- Gesta převažují – dělá na pokyn *paci paci*, jak dělají hodiny, vrtí hlavou jako výraz ne.
- Snaží se o pojmenování, spatří-li známou osobu nebo předmět, který chce.
- Dokáže pojmenovat nebo hledat předměty, které nevidí, někdy to je první skutečné slovo.
- Gestikuluje nebo vokalizuje, aby vyjádřilo přání nebo potřebu.
- Mění chování podle emočních reakcí jiných osob.
- Opakuje činnost, která vzbudila smích.

Jeden až dva roky

- Napodobuje intonace vět, které slyší.
- Hraje si se slovy, často opakuje oblíbená slova.
- Užívá velké množství samohlásek a souhlásek při žvatlání a breptání.
- Vynechává koncové a některé počáteční souhlásky.
- Řečový projev je málo srozumitelný s výjimkou několika slov.
- Klade otázky prostřednictvím stoupavé intonace na konci vět.
- S přibližováním druhého roku se zlepšuje srozumitelnost.
- Poslouchá jednoduché příkazy.
- Ukazuje na známé předměty a snaží se je pojmenovat.
- Ukazuje na předměty, které si přeje mít.
- Na pokyn ukazuje na několik částí těla.
- Používá 3–20 slov.
- Vlastní vokalizaci provází gesty.
- Všechno pryč (negace).
- Odpovídá na otázky: *Co je to?*
- Opakuje slova.

Kolem věku dvou let

- Rozumí asi 300 slovům.
- Poslouchá opakovaně jednoduché příběhy a pohádky.
- Odpovídá na otázky ano/ne.
- Používá asi 50 srozumitelných slov.
- Jmenuje známé předměty.
- Jmenuje zvířata a umí napodobit jejich hlasy (*bů, pipi, haf*).
- Říká vlastní jméno – odkazuje na sebe a užije své jméno.
- Verbalizuje *ne*.
- Kombinuje dvě slova do vět.
- Objevují se slovesa a přídavná jména.

- Začíná rozumět pojmům *nahoře, dole, upředu, vzadu*.
- Poslouchá pokyny s použitím prostorových pojmů *v, na*.
- Umí vyjádřit vlastnictví: *Táta má auto*.
- Asi 30 % výroků jsou slovesa.
- Kombinuje dvě slova: podstatné jméno + sloveso, podstatné jméno + přídavné jméno.

Věk dva až tři roky

- Řeč je ze 70 % srozumitelná.
- Rozumí 500 slovům.
- Provádí dva příkazy, které jsou ve vzájemném vztahu.
- Rozvíjí pojmy jeden, všechno.
- Používá asi 200 srozumitelných slov.
- Odpovídá na otázky *Kde?* a *Kdo?*
- Odpovídá na otázky *co* dítě nebo někdo jiný *dělá*.

Kolem věku tří let

- Rozumí asi 900 slovům.
- Naslouchá příběhům asi 15 minut.
- Zná předložky *v, na, pod*.
- Zná *velký* a *malý* a několik málo dalších protikladů.
- Používá asi 500 srozumitelných slov.
- Odpovídá otázky *Kdo co dělá?*: *co* plave – *ryba, žába, loď*...
- Odpovídá na jednoduché otázky *Kdo? Kde? Kolik? Jaká barva?* a příležitostně *Proč?*
- Klade prosté otázky.
- Užívá víc sloves v přítomném čase.
- Užívá množné číslo.
- Začíná používat minulý čas.
- Pamatuje si často užívané obraty a užívá je.
- Používá *je* + přídavné jméno (*míč je modrý*).
- Používá zájmena *já, můj, ty*.
- Objevuje se *on, ona, ono*.
- Začíná užívat příslovce *tady, tam*...
- Používá příkazy.

Tři až čtyři roky

- Dítě zvládlo *b, p, m, v, h*.
- Dítě používá často a správně *l, š, j*.
- Dítě používá *k, g, t, d, n, s, r*, avšak ještě je někdy plně neovládá.
- Řeč se stává srozumitelnou.
- Dítě rozumí 1200 slovům.
- Reaguje na příkazy zahrnující dvě akce nebo dva předměty.
- Používá asi 800 slov.
- Začíná pokládat otázky.
- Doplňuje poslední slovo věty, např. Králík jí *mrkev*.

Konec věku čtyř let

- Rozumí 1500–2000 slovům.
- Rozpoznává velké množství barev.
- Používá 800–1500 slov.
- Vyjadřuje jednoduché analogie.
- Odpovídá na otázky *Kolik? Jak dlouho?* (ne vždy správně).
- Vypráví příběhy a mísí přitom skutečné a nesmyslné události.
- Vede dlouhé konverzace.
- Odpovídá na otázky *Co kdyby...*
- Ptá se *Jak?*, někdy klade otázky *Proč?* a *Kdy?*
- Běžně používá první osobu jednotného čísla (*já mám*).
- Používá třetí osobu jednotného čísla.
- Používá přítomný čas.
- Používá mnoho zkomolenin.
- Používá zájmena – *on, ona, já, ty, mne, můj*.
- Objevují se zvrtná zájmena.
- Často používá *já sám*.
- Objevuje se minulý čas – *byl, byli*.